

ВЕСНІК

Беларускага дзяржаўнага
універсітэта

НАВУКОВА-ТЭАРЭТЫЧНЫ ЧАСОПІС

Выдаецца з сакавіка 1969 года
адзін раз у чатыры месяцы

СЕРЫЯ 4

Філалогія
Журналістыка
Педагагіка

1'99

КРАСАВІК

МІНСК
"УНІВЕРСІТЭЦКАЕ"

ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВА

<i>Звознікаў А.А.</i> Пушкін і хрысціянства	3
<i>Макарэвіч А.М.</i> Сэнс і структура мастацкага вобраза ў апавяданнях В.Ластоўскага	9
<i>Івахненка Т.А.</i> Беларуская русальная абраднасць: праблемы вывучэння	14
<i>Кавалёў С.В.</i> Берасцейскі паслядоўнік Яна Каханоўскага	17
<i>Алейнік Л.В.</i> Праблема сказа ў аўтарскім стылі Лукаша Калюгі	21
<i>Верына У.Ю.</i> З гісторыі беларускага верлібра	24
<i>Лапцева Г.Л.</i> Драматычная паэма М.Карыма "Салават" (аспекты паэтыкі)	28
<i>Жак Г.М.</i> Матыў самотнасці ў паэзіі ліберцінажа	31
<i>Шаўчэнка А.С.</i> Феномен камічнага ў баладах І.Р.Бехера	36

МОВАЗНАЎСТВА

<i>Алёхна Т.В.</i> Сродкі сінтаксічнай экспрэсіі ў прадмовах Льва Сапегі да Статута Вялікага княства Літоўскага 1588 г.	40
<i>Трафімовіч Т.Р.</i> Матывацыя старабеларускіх назваў асоб з фармантам <i>-ник-</i>	43
<i>Рогалеў А.Ф.</i> Геаграфічныя назвы <i>Свіцязь, Рагачоў</i>	46
<i>Рудэнка А.М.</i> Дзеясловы тварэння як падклас абазначэнняў ментальных працэсаў у беларускай мове	49
<i>Сінкевіч Т.І.</i> Славянскія, балцкія і фіна-угорскія фарманты ў назвах азёр Віцебшчыны	53
<i>Гардзеі А.М.</i> Металінгвістыка: семантычны аспект	56

ЖУРНАЛІСТЫКА

<i>Падаляк Т.У.</i> Асвятленне тэмы Вялікай Айчыннай вайны ў беларускай прэсе постперабудовачнага перыяду	60
<i>Салаўёў А.І.</i> Кібернетычны падыход у даследаванні гейткіперства	65

ПЕДАГОГІКА

<i>Перавозны А.У.</i> Аб эфектыўнасці дыферэнцыяцыі сучаснага школьнага навучання	68
<i>Еравенка В.А., Міхайлава Н.В.</i> Педагагічны гуманізм у сістэме каштоўнасцей сучаснай матэматычнай адукацыі	71

ХРОНІКА

<i>Чумак Л.М.</i> Мова і соцыум	75
---------------------------------------	----

НАШЫ ЮБІЛЯРЫ

<i>Дзмітрый Якаўлевіч Бугаёў</i>	76
<i>Аркадзь Іосіфавіч Наркевіч</i>	77
<i>Святлана Міхайлаўна Прохарава</i>	77

РЭЦЭНЗІІ

<i>Груцкі А.А.</i> Число. Язык. Текст: сборник статей к 70-летию Адама Евгеньевича Супруна	78
<i>Клімаў І.П.</i> М.Р.Прыгодзіч, Г.К.Ціванова. Старабеларускі лексікон	79

ПАМЯЦІ ВУЧОНАГА

Яўген Рыгоравіч Радкевіч	80
Рыгор Васільевіч Булацкі	80
Указальнік артыкулаў, апублікаваных у 1998 г.	81

Число. Язык. Текст: Сборник статей к 70-летию Адама Евгеньевича Супруна. Мн.: Выдавецкі цэнтр БДУ. 1998. 303 с.

Выйшаў у свет зборнік навуковых артыкулаў, прысвечаны 70-годдзю вядомага беларускага вучонага-славіста прафесара А.Я.Супруна. Кнігу адкрывае змястоўны артыкул рэдакцыйнай калегіі, членаў кафедры тэарэтычнага і славянскага мовазнаўства БДУ аб А.Я.Супруну як знакамітым вучоным, педагогу, як таленавітым арганізатару навукі, настаўніку навуковай моладзі, урэшце, як аб добразычлівым і цудоўным чалавеку.

Аўтары зборніка прысвяцілі яго юбіляру, як кнігу аб ліку ў розных мовах і культурах. І гэта заканамерна, бо лік і лічэбнікі з'яўляюцца прадметам шматпадовай і асаблівай увагі А.Я.Супруна. Прафесар Б.А.Плотнікаў у сваім артыкуле дэтальна разглядае якасны змест ідэі ліку і яе рэалізацыі ў лінгвістычных працах юбіляра. Але, як слушна адзначае рэдакцыйная калегія, лік і лічэбнікі для А.Я.Супруна – гэта не толькі адзінкі мовы, а і катэгорыі навукі і культуры, свядомасці і быцця чагоўл. Лік у юбілейным зборніку разглядаецца менавіта ў гэтым кантэксце – як фундаментальная катэгорыя свядомасці і быцця, рэлігіі і міфалогіі, культуры і мовы, як крыніца паэтычнай экспрэсіі ў мастацкай літаратуры. Таму кніга будзе карыснай і цікавай не толькі лінгвістам, але і прадстаўнікам іншых навук, культуролагам. Дарэчы, такая рознабаковая накіраванасць зместу зборніка, прысвечанага як быццам бы адной канкрэтнай праблеме, ярка адлюстроўвае асаблівасці навуковай творчасці А.Я.Супруна: глыбіня пранікнення ў прадмет даследавання з адначасовым шырокім бачаннем яго разнастайных сувязей і адносін, з выхадам на сумежныя навукі, на перспектывы даследавання.

Удзельнікамі зборніка з'яўляюцца прадстаўнікі розных краін – Беларусі, Расіі, Украіны, Германіі, Польшчы, Югаславіі, Казахстана, Эстоніі, што сведчыць аб вядомасці і прызнанні навуковых прац А.Я.Супруна далёка за межамі рэспублікі. Разам са шматнацыянальным калектывам рэцэнзуемай кнігі хочацца пажадаць юбіляру моцнага здароўя і далейшай плённай працы на ніве філалагічнай навукі.

А.А.Гіруцкі

М.Р.Прыгодзіч, Г.К.Ціванова. Старабеларускі лексікон: Падручны перакладны слоўнік. Мн.: Беларускае выдавецкае таварыства "Хата", 1997. 175 с.

Разам з аб'ёмнымі слоўнікамі, дзе чыніцца грунтоўная лексікаграфічная апрацоўка кожнага слова (напрыклад, "Гістарычны слоўнік беларускай мовы", Мінск, 1982), існуюць і кампактныя даведнікі. Шматтомныя выданні часта выходзяць дзесяцігоддзямі, а карыстанне імі пры расчыванні вялікага тэксту забірае шмат часу ў гісторыка ці лінгвіста. І ўжо зусім немагчымым становіцца карыстанне такім выданнем для студэнта на занятках. Таму слоўнікі-даведнікі (асабліва кішэннага фармату) сваёй лаканічнай тлумачальнай часткай забяспечваюць найпершыя лексікаграфічныя патрэбы даследчыкаў, пераважна гісторыкаў, выкладчыкаў і студэнтаў.

Падобных слоўнікаў-даведнікаў па старабеларускай мове яўна недастаткова, калі ўлічваць колькасць пісьмовых помнікаў. Можна згадаць "Справочный словарь юридической терминологии древнего языка Юго-Западной России" І.Навіцкага (Кіеў, 1871), каля тысячы слоў, "Словарь древнего актового языка Северо-Западного края и царства